

Le eno lahko rečemo: Glasba je umetnost notranjosti, jezik duše.

Povedali smo že, da je glasba najbolj pristopna ljudstvu kot umetnost. Poglejmo le otroka, ki ga ziblje mati. Noče zaspati naganje, a mati ima dobro sredstvo: zapoje mu in otrok zaspi. — Poglejmo v zgodovino, kako so se bojevali do skrajnosti utrjeni francoski vojaki, ko so zaslišali marseljezo. — Poglejmo starčka, kako oživi, ko zasliši godbo. Hitreje se mu začne pretakati kri po žilah, pomladil se je.

Kako glasba vpliva na posameznika, nam najlepše opisuje Tolstoj v Kreutzerjevi sonati, ko pravi: „Glasba vpliva name tako, da pozabljam na svoj resnični položaj. Pod vplivom glasbe se zbude nedoumna čustva. Jaz mislim, da razumem nerazumljivo in da bi mogel izvršiti neizvršljivo. Glasba me prestavi neposredno v duševni položaj skladatelja, moja duša se združi z njegovo in plava z njo iz enega razpoloženja v drugo. — Zakaj? Tega ne vem...“

Glasba pa ne vpliva samo na posameznika, ampak tudi na celoto, na narod. Narodni ponos in ljubezen se s tem zbuja do vsega lepega in dobrega. Poglejmo Čehe, kako ponosni so na svoje glasbene umotvore. S ponosom v očeh gledajo na nje, ko prodirajo na največje gledališke odre in pravijo: „Vidite, to je naša, to smo mi!“ In samozavesti plamtijo... Glasba je ona umetnost, ki vzdiga v srcih ponos in samozavest, da si član naroda, ki ga ljubiš in ki moraš zanj delati, da ga s skupnimi močmi dvignemo na visoko kulturno stopnjo.

In če danes preštudiramo in premetrimo predpogoje in stališče Slovencev v tem oziru, vidimo, da so nam dani vsi predpogoji in tudi, skoro bi rekli, vse ugodnosti v tem oziru.

Skoro bi trdil, da le zaradi drobnosti glasbenega dela niso našli naši rodni umetniki tega polja, smisla za njih proizvajanja v domačem kraju.

In če premetrimo to s stališča naroda, imamo prvič ugodnost že v tem, da smo majhen narod, torej temlažje izvedemo načrt prav do drobnosti, ker lahek nam bo pregled dela in uspehov kakor tudi našega sistematičnega delovanja.

Drugi moment, ki bi vanj lahko zidali, je dejstvo, da pronicia v narodu narodna pesem v polni meri in je ona že tako ukoreninjena in uvedena v njem, da tvori trden fundament, na katerega bi lahko zidali in na podlagi katerega bi lahko razvili prapor umetne pesmi in privedli maso do pojmovanja umetnosti.

Seveda so desetletja vmes in kar je še važnejše: počasno, premišljeno in trdno vzgojno postopanje, od lažjega do težjega brez vsakih skokov.

Nešteto majhnih zborov, ki pravzaprav do danes niso zasledovali kakega višjega smotra od lokalne zabave, bi se dalo pridobiti za te smotre; potreba bi jih bilo le tozadevno združiti v nekak organ sistematičnega delovanja, v celoto in jim dati spretnega, zmožnega vodstva.

Menim, da bi postala naloga našega tozadnega kulturnega zavoda „Glasbene Matice“ tem višje in plodonosnejša, ker bi z vzgojo pevovodij ne nudila užitka umetnosti samo slovenski inteligenci, temveč usposabljala tudi preprosto ljudstvo za čustveni užitek sveta in ga navajala do umevanja lepote in krasote...

Drugi smoter bi se pa dosegal s tem, da bi z dviganjem uspehov in smotrov teh manjših smotrov, se dvigal in pospenjal vedno višje namen in stremljenje „Glasbene Matice“ in bi se Slovenci še bolj nego sedaj lahko ponašali s tem zavodom.

Da pa zavržem mnenje, da je iluzija misliti na povzdigo in dosežanje uspehov na tak način, naj navedem samo dejstvo, da se snujejo glasbena društva in podružnice „Glasbene Matice“ le v onih krajih, kjer se je neumorno delovalo že več časa na pevskih zborih, katerih prvi smotri so bili le gojitev narodne pesni, a so se dvigali vedno višje zaradi podrobnega glasbenega delovanja.

In to, kar se je dalo s podružnicami „Glasbene Matice“ širši slovenski inteligenci, se lahko da tudi masi ljudstva, seveda za prvi korak — z manjšimi zahtevami.

Končno nastane samo še vprašanje, kdo naj izvede ta širši načrt v ljudstvu, ker najemati in nastavljeni pevovodje po deželi samo za to, se ne bi rentiralo; saj ljudstvo še za organista nerado skrbi, ne pa da bi se najemalo pevovodjo, ki naj bi gojil posvetno petje.

Le en faktor je, ki mu skoraj po vsej pravici pripada duševno in čustveno polje narodove vzgoje in ki mu pripada tudi to delo — t. j. učiteljstvo! Ono edino je zmožno in sposobno izvesti ta načrt, ako se resno in vztrajno oprime dela. (Konče.)

Kranjske vesti.

—r— Iz šolske službe. Namesto na dopustu se se nahajajoče učiteljice Ane Romih-Schmidingerjeve pride v Krško učiteljica Justina Goslarjeva. Iz istega vzroka pride v Senožeče, dosedanja suplentinja v Cerkljah Marija Tavčarjeva namesto učiteljice Katarine Smrdu. Ker je učiteljica Marija Bučarjeva izstopila iz šolske službe, pride na njeno mesto v Belo Cerkev prov. učiteljica Julija Komarjeva. Prov. učiteljica na Selu je postala dosedanja suplen-

*Tolstoj: Kreutzerjeva sonata str. 98.

tinja Ivana Logarjeva. Bivša suplentinja Ivana Munda je nastavljena od 1. maja 1910 za prov. učiteljico na Premu.

—r— Za kranjskega deželnega sad-jarskega nadzornika je skrivoma baje že imenovan neki gorenjski nadučitelj. O možu trdijo, da je protiziraneec nekaterih merodajnih klerikalnih poslancev.

—r— Kmetijski tečaj za učitelje na Grmu. Deželni odbor priredi meseca julija na dež. kmetijski šoli na Grmu tritedenski kmetijski tečaj za učitelje, ki bo obsegal štiri-najstredni pouk v kmetijstvu in entedenski pouk v zadrugojstvu.

—r— Gospodinjski tečaj za učiteljice namerava deželni odbor prirediti v Marjanišču v Ljubljani. Trajal bo štiri tedne, in sicer v drugi polovici oktobra in prvi polovici novembra.

—r— Tečaj za pridelovanje zelenjave na Grmu. Kmetijska šola na Grmu priredi od 9. do 11. maja tridnevni tečaj za pridelovanje zelenjave z naslednjim vzporedom: V ponedeljek, dne 9. maja: Od 2. do 4. popoldne: Važnost pridelovanja zelenjave na kmetih in v okolici mest. Prireditvev in razdelitev zelenjadnega vrta. Obdelovanje in gnojenje zemlje. Od 4. do 5. popoldne: Praktično razkazovanje šolskega vrta. — V torek, dne 10. maja: Od 8. do 10. dopoldne: Naprava gorkih leh. Pridelovanje sadik in zgodnje zelenjave v gorskih lehah in na prostem. Dobava potrebnega semena. Naročevanje semena po cenikih Kolobarjenje na vrtu in medsetve. Od 10. do 11. dopoldne: Praktično razkazovanje na vrtu. Od 2. do 4. popoldne: Pridelovanje najvažnejše zelenjave za prodajo in domačo rabo. Od 4. do 5. popoldne: Praktično razkazovanje. — V sredo, dne 11. maja: Od 8. do 11. dopoldne: Pridelovanje najvažnejše zelenjave. (Nadaljevanje.) Konserviranje in vkuhanje zelenjave za zimsko rabo. Od 2. do 4. popoldne: Vkuhanje zelenjave v šolski kuhinji. (Praktično.) — Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot, in sicer le za železnico do Novega mesta in za hrano po 2 K na dan. — Kdor se želi tečaja udeležiti ali pa s podporo tečaj obiskati, naj se priglasijo do 30. aprila pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu. Tečaj je namenjen gospodinjam in kmetijskim dekletom.

Štajerske vesti.

—r— Za učitelje na obrtno-nadaljevalni šoli v Sošanju je c. kr. ministarstvo za javna dela potrdilo učitelja na tukajšnji ljudski šoli tov. A. Trobeja, I. Koropeca in I. Lukmana. Tov. I. Koropec je dobil trimesečen dopust za obisk risarskega tečaja na c. kr. umetno-strokovni obrtni šoli v Ljubljani.

—r— Nemško učiteljsko društvo za mariborsko okolico je sklenilo na svojem zborovanju dne 7. aprila deliti med šolarje, ki izstopajo iz šol, neke spominske listke od nemškega Schulvereina, na katerih se žali Slovence.

—r— Na deželni poljedelski šoli v Grottenhofu se vrši od 1. do 4. junija t. l. poučni tečaj za začetnike v čebelarstvu. Udeležbo je treba naznaniti ravnateljstvu zavoda. Predavalo se bo nemški.

—r— Iz deželnega šolskega sveta. Dež. šol. svet je v svoji seji 14. t. m. izrekel učitelju K. Horvatu v Sošanju priznanje ob prostovoljno zaprosenem umirovljenju. Definitivno so nastavljeni na ljudski šoli v Ponikvi ob J. ž. Franc Horvat z Rečice in učiteljica istotam Marija Kregarjeva; na dekliški ljudski šoli v Hrastniku Marija Sorčanova, v Zrečah Karel Mravljak, v Marnbergu Viljem Dobnig, kot učiteljica ročnih del pri Sv. Kunigundi na Poh. Rozalija Kautetova. Stalno je umirovljena doslejčasno umirovljena učiteljica Klementina Altova.

—r— Škratlatica v gornjegrajskem okraju je sedaj ponehal. Umrlo je na nji 19. zbolelo pa 190 oseb, večinoma otrok. Ker je bolezen ponehala, bo ustavljeno te dni tudi epidemično postopanje.

—r— Dve ustanovi. S pričetkom šolskega leta 1910/11 ste razpisani dve deželni ustanovi za vojaške realke, oziroma mornarsko akademijo.

—r— Na naslov c. kr. deželnega šolskega sveta v Gradcu. C. kr. deželni šolski svet v Gradcu vlnudno vprašamo: 1. Ali je zakonito dovoljeno, da povabi okrajni šolski nadzornik k inšpekcijski konferenci kateheta in krajnega šolskega ogleda ter da ta dva prisostvujeta konferenci, ki je določena le za nadzorovane učne osebe? 2. Če to v zakonu ni utemeljeno, ali je pripravljen c. kr. deželni šolski svet v Gradcu zaukazati podrejenim okrajnim šolskim nadzornikom, da to vboščo opuste?

—r— Slovenskim tajnikom c. kr. kmetijske družbe za Štajersko je imenovan absolvent poljedelske visoke šole Franjo Holz, naš rojak od Maribora, zaveden Slovenec. Začetkom aprila je nastopil svoje mesto. Upamo, da bo kmetiška organizacija po slov. Štajerskem pod njegovim vodstvom rasla in cvetela.

—r— Iz Gotovelj poročajo: Otroška predstava „Rdeča Kapica“, ki jo je preteklo nedeljo igrala naša šolska mladina, je, kakor smo dobili vtise, cenjenim gledalcem in gledalkam, malim in velikim, jako ugajala. Obisk je bil nepričakovano obilen; zakaj v kljub slabemu

vremenu in vkljub temu, da so domačini to pot dali prostora cenjenim gostom, je bila dvorana natlačeno polna občinstva pred vsem iz Zaleca, Polzele, Ložnice in iz drugih krajev okolice. Z zanimanjem in z izredno pazljivostjo so vsi gledali sigurne igrance, in gotovo marsikdo pri tem pozabil na sedanjost ter se je zamaknil nazaj v čarobno kraljestvo pravljice. Cenjeno občinstvo je uspehe naših mladih diletantov tako obilno poplačalo, da so pokriti vsi nemali izdatki za kostume in druge priprave ter je še precejšnja vsotica preostala, ki se obrne v prid tukajšnje šole. — Na splošno željo se igra v nedeljo, dne 17. t. m. (začetek zopet točno ob pol štirih) ponavlja. Kdor želi, da bi se mu sedež rezerviral, naj blagovolji to sporočiti tukajšnjemu šolskemu vodstvu.

—r— Šola v St. Vidu pri Grobelnem je, kakor poroča „Narodni Dnevnik“, zaradi poškodb lanskega potresa na nedoloččen čas zaprta, da izvrše potrebne poprave.

—r— Za slovenski muzej. „Zgodovinsko društvo“ v Mariboru razglašajo: Muzejske zbirke so pri vseh kulturnih narodnih važno sredstvo ljudske vzgoje in vidno znamenje narodne individualnosti. Spodnještajski Slovenci smo v tem oziru še daleč zaostali. Imamo še dragocenih reči, ki nam jih tuji grabijo in odnašajo. Rodoljubi štajerski od Mure do Save, zbirajte starinske, narodopisne in prirodoslovne predmete, ter jih pošiljajte „Zgodovinskemu društvu“ v Maribor. Pazite na najdbe v prazgodovinskih grobiščih, posodo, nakite in orožje, na stare umetniške slike, staro pohištvo, kmetiško in rokodelsko orodje, stare knjige, listine, narodno nošo. Tudi iz rudništva, rastlinstva in živalstva se sprejmejo predmeti v muzej, da dobimo vzorno sliko naše Spodnje Štajerske, Lovca in najemnike lova opozarjamo in prosimo, da pošiljajo domače ptice in manjše živali tov. Antonu Godcu, učitelju v Lembahu pri Mariboru, ki jih gači za naš muzej, večje živali pa naravnost na „Zgodovinsko društvo“ v Mariboru. Upamo, da ne bo naš poziv brezuspešen.

—r— Poletna šolska oproščanja veljajo v mariborskem okrajnem glavarstvu letos od 1. maja naprej.

—r— Štajersko so že deli na nemški in slovenski del. V „Narodnem Dnevniku“ čitamo: Vsem onim, ki tega ne verjamejo, da je ministarstvo za javna dela odredilo, da nadzoruje slovenske obrtno-nadaljevalne šole v Vojniku, St. Pavlu pri Preboldu, Vranskem, Sevnici, Ljutomeru, Ljubnem v Sav. dol, Gornjem Gradu, Sošanju, Zg. Poljskavi, Poljčanah namesto graškega inspektorata ljubljanski ali z drugimi besedami: namesto Nemca Slovence. — Zaradi tega samo po sebi razumljivega in pravičnega dejanja je nastal v nemškem časopisu grozen krik; vse današnje izdaje nemških listov bridko tožijo, da se je s tem pričelo deliti starodavno kronovino Štajersko na dva dela. In kar je glavno: odlok je že od 1. febr. v veljavi in graških, mariborskih in celjskih rene-gatov se ni niti vprašalo po njihovem mnenju! Razen Vojnika in Sošanja gre tu za izključno slovenske kraje, ki Nemcev prav nič ne brigajo in je neizmerna predznost ter hinavstvo, ako govore o krivicah, ki se gode „nemškemu naraščanju“ in „nemškemu učiteljstvu“ v teh krajih. V Vojniku in Sošanju pa je gotovo 50% obrtnega naraščaja slovenskega, če ne še več, in nimajo tudi tam Nemci ničesar tožiti o kaki „krivici“. — Graška Tagespost“ se za to tudi skrbno ogiblje povedati, da gre za izključno slovenske kraje. Iz notice, ki jo je list privoščil, pa se tudi jasno vidi vzrok nemškega vpitja; namreč da ne bodo imeli več Nemci ali kaki renegati prilike poučevati na teh obrtno-nadaljevalnih šolah ter vzgajati našega obrtnega naraščaja v odpadnike in neznačajne nemškutarje. Pisariti, da je naše učiteljstvo napolnjeno z „jugoslovanskim izdajskim duhom“ je prosto denuncijantstvo, ki dela vso čast graškim časnikarskim židovskim smokom. Zakaj pa niso nastavili v Gradcu slovenskega obrtnega nadzornika? Zakaj v Gradcu dosledno zanemarjajo slovensko obrtništvo in njega izobrazbo? Resnično, Nemci bi bolje storili, ako bi molčali, zakaj na Sp. Štajerju bo čutilo uprav sedaj obrtništvo o 1 dneva do dneva živeje, da v nemškem Gradcu nima nihče sreča za njega in njegove potrebe.

Tržaške vesti.

—r— Slovenščine in laščine se bodo učili Nemci v Trstu. To bodo kurzi, ki bodo na las podobni slovenskim graškim kurzom za slovenščino. Nemci se bodo naučili malo slovensko lomiti, pa dobe diplomu. Slovenščino bo poučeval prof. Trtnik, laščino pa profesor Chiozzola. Torej tudi v Trst hočejo prijeti urivati Nemce in nemškutarje na škodo Slovencev.

—r— Vprašanje imenovanja škofa tržaškega. V „Edinosti“ čitamo: Z Dunaja nam poročajo od odlične strani, da vest, razširjena te dni po raznih listih o gotovem imenovanju Nemca škofom tržaškim, ni resnična. To vest jemljemo seveda z zadoščanjem na znanje. Ob tej priliki pa si ne moremo kaj, da ne bi izpregovorili par odkritih besed na adresu njih, ki se jih tiče. Čujeme namreč, da so izvestni slovenski nam neprijazni krogi v Trstu vznemirjeni zaradi vesti, da bi zopet

kak Nemeec utegnil postati tržaški škof. Takov dogodek da bi tudi oni smatrali nezaslišanim in kakor pravo nesrečo. To je prav in lepo in se popolnoma strinjamo s tem. Ali spomini na vedenje istih krogov v nedavni minulosti zbujaajo v nas grenka čustva. Mnenje, da bi bilo imenovanje Nemca za škofa tržaškega prava nesreča za škofijo in krivica za slovenske vernike, involvira po vseh zakonih logike, da ni prijatelj Slovencev in da neče dobro tej škofiji oni, ki tako imenovanje forsira! A kdo je tisti, ki forsira? Po soglasnih poročilih je to bivši škof tržaški in sedanji koadjutor dunajski — dr. Frančišek Nagl! To je isti Nagl, ki so mu ravno isti krogi v vsem — tudi ob vprašanih življenske važnosti za naš narod — služili s pravo slepoto fanatizma. Pa tudi, ko ne bi sedaj dr. Nagl priporočal Nemca, bo one slovenske kroge, ki so nam tu na mislih, še vedno obremenjala odgovornost za slučaj, da pride zopet Nemeec na škofovsko stolico tržaško. Niso li oni hvalili in proslavljali vse, kar se je v naši škofovski palači ukrepalo in ukrenilo v dobi Naglovega vladanja?! Po toliki hvali in slavi ni nikako čudo, če so merodajni dunajski krogi uverjeni, da so bile ravno v tej, dobi razmere v tržaškopokrski škofiji vzorne, naravnost idealne! In na koncu konca bi se ne smeli čuditi, ako bi ti krogi na poti svoje logike prišli do zaključka: en Nemeec se je izbirno sponesol, imenujemo torej še drugega! Če bi prišel torej zopet Nemeec za škofa v Trst, dober del krivde bo treba pisati na njihov račun. Oni so bili, ki so gladili pot takim imenovanjem in ustvarili pre-judice, na katerem se sedaj vznemirjajo. (Ti ljudje so klerikalci.)

Istrske vesti.

—r— Roditeljski sestanek. Iz Trusk, okraja koprškega, poročajo: Dne 10. t. m. se je vršil pri nas roditeljski sestanek. Sestanka se je udeležilo vkljub slabemu vremenu toliko staršev, da je bila šolska soba polna. Le mater je bilo razmeroma malo (okolo 30.), vendar za naše razmere precej. Skoraj vsi obč. svetovalci in odborniki so se udeležili sestanka. Manjkal ni seveda naš župan Matej Kocjančič, zares mož, ki naj bi služil v zgled vsem posestnikom tukajšnje občine, zakaj kjer gre za naobrazbo ljudstva, je on vedno prvi. Njemu gre zasluga, da je sploh pri nas šola. Bodi mu na tem mestu izražena najsrčnejša zahvala. Le tako naprej! S takim delovanjem more priti tudi slednja vas v Istri do spoznanja — do prave omike. Le škoda, da nimamo več tako delavnih mož na razpolago. K sestanku so prišli učitelji in učiteljice; le tov. nadučitelj in deželni poslanec Valentič ni bil na sestanku prisoten, a je svojo odsotnost opravičil. Njega so pričakovali možki še najbolj, toda povedano jim je bilo, da se ni mogel udeležiti shoda zaradi družinskih zadržkov. K shodu so prišli tudi g. Kosmina, obč. taj. iz Dekanov, s soprogo, cand. jur. Furlanič iz Dekanov, in naš Franc Keršovanov iz Marezig. — Tov. Cerut, učitelj v Truskah, je predaval o pomenu roditeljskih sestankov. Njegova beseda je bila za tukajšnje ljudstvo na pravem mestu. Jako lepo in poljudno je obrazložil ljudem, kaj in čemu so roditeljski sestanki. V kratkih besedah je povedal mnogo. Ljudstvo je bilo ginjeno. Res, da je bil to prvi roditeljski sestanek, vendar moram reči, da se je ljudstvo kar čudilo govornikovim besedam, češ šola more narediti mnogo! Za njim je govorila tov. Prešerenova, učiteljica iz Dekanov. Njeno predavanje „Vzgoja v predšolski dobi“ je bilo naravnost lepo. S posebno vnmemo je govorila zlasti materam, kako naj pazijo na svojo deco, na njih telesni in duševni razvoj. V poljudnih, a jedrnatih besedah je govorila tov. Mayerjeva, učiteljica iz Sv. Antona, o ukazu in prepovedi. Njo je ljudstvo poslušalo z odprtimi usti. Takoj njen začetek je izzval pozornost. Nje bistri pogled, njena čvrsta beseda je to provzročila, in ljudstvo je sledilo nje govoru z vso poslušnostjo. Kaj lepo je izvršila svojo nalogo z dostavkom, naj se matere in očetje vsaj nekaj n>vzamejo njenih nasvetov. Za njo je govoril učitelj Avgust Šuc iz Trusk. Njegova naloga „Snaga in red“ je jako umestna za tukašnje kraje. Predočil je ljudstvu gladkim in razumljivim načinom nekaj nenavadnega. Roditelji so kar strmeli v govornika ter ga pazljivo poslušali vkljub temu, da jih je bičal z besedami, očitaloj jim nesnago, bodi na obleki, bodi v stanovanju itd. Razni poljudni primeri pa so stare popolnoma prepričali, in govornik je žel obilo pohvale. K zaključku je priporočal staršem, naj redno pošiljajo svoje otroke v šolo. Tov. Cerut se je zahvalil staršem, da so v tako lepem številu došli k sestanku; opominjal jih je, naj si vzamejo k srcu vse podane jim nasvete. Starši so se razšli, povabljeni gostje pa so šli na prijazno povabilo tov. Ceruta in Šuca na mal prigrizek. Nismo pozabili med veselim razgovorom in petjem tudi naše prekoristne Družbe OM. Nabrali smo vsoto 11-20 K. L—č.

—r— Poziv tovarišem. V septembru p. l. sem vložil prošnjo na dež. šol. svet potom okrajnega šol. sveta, da bi se mi blagovolilo nakazati nagrado za izredni trud s prevelikim številom otrok. Zaman sem pričakoval rešitve na omenjeno prošnjo, ki se je nanašala na šolsko leto 1908/9. Da ne bom tudi tako kmalu dobil nanjo odgovora, sem bil skoro gotov, zakaj